

Lausunto

Julkinen sektori / Jokikallas

15.9.2021

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite Kirjallinen kuuleminen 1.9.2021 VN/21145/2021

Asia **SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALAN LUPA-, OHJAUS- JA VALVONTATEHTÄVIEN UUELLEENJÄRJESTELYMAHDOLLISUUKSIA SELVITTÄVÄN TYÖRYHMÄN TOINEN VAIHE**

Sosiaali- ja terveysministeriö on varannut 1.9.2021 toimitetulla kuulemiskirjeellä mahdollisuuden lausua hallinnonalan lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenjärjestelymahdollisuuksia koskevan selvitystyön toisen vaiheen jatkokehittämisen suuntaviivaehdotuksista.

Ammattiliitto Pro on jättänyt selvitystyön ensimmäisen vaiheen (Sosiaali- ja terveysalan valvontavirasto Valviran (ml. lautakunnat) sekä aluehallintovirastojen peruspalvelut-oikeusturva- ja luvat vastuualueiden tehtävät) kuulemistilaisuudessa 16.2.2021 kirjallisen lausuntonsa, jossa on laajasti tuotu esille näkemykset valtion virastorakenteen kehittämisestä hallittuna kokonaisuutena. **Valtion henkilöstöä edustavana järjestönä tarkastelemme erityisesti, millaisella virastorakenteella valtionhallinto parhaiten kykenee hoitamaan yhteiskunnallisesti merkittävät tehtävänsä ja vastaamaan asiakkaidensa palvelutarpeisiin sekä samalla huolehtimaan henkilöstään jatkuvassa muutoksessa olevassa toimintaympäristössä. Rakenneperiaatteiden osalta viittaamme aiemmin antamaamme lausuntoon ja emme niitä tässä yhteydessä toista.**

Pro on tutustunut luonnokseen työryhmän loppuraportiksi ja koontiesitykseen ja esittää niistä lausuntonaan seuraavaa:

Selvitystyön toinen vaihe on keskittynyt tarkastelemaan erityisesti aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden, Fimean ja Findatan tehtäviä sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tartuntatautilain mukaisia lupa- ja valvontatehtäviä sekä STM:n imeväisen ja pikkulapsen ruokintaa koskevasta tiedotusaineistosta antaman asetuksen mukaisia ennakkohyväksynnän tehtäviä.

Suomalaisen työelämän ja työmarkkinoiden uudistumisessa eletään kiivasta muutosvaihetta, johon sisältyy sekä positiivisia mahdollisuuksia että ennenäkemättömiä negatiivisia ilmiöitä. Ammattiliitoilla on vahva intressi liittyen erityisesti työsuojeluviranomaisen tehtävien järjestämiseen riittäväillä resursseilla ja osaamisella nyt ja tulevaisuudessa. **Koska työryhmä ei tässä vaiheessa tee konkreettisia ehdotuksia Fimean, THL:n ja Findatan toiminnan uudelleenjärjestelyistä, keskitymme tarkastelussa aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueita koskeviin ehdotuksiin. Toteamme, että mahdollisesti myöhemmin käynnistyviin selvitys- ja valmistelutöihin on varmistettava henkilöstön osallistumisen mahdollisuus.**

Lausunto

Julkinen sektori / Jokikallas

15.9.2021

Työryhmän työsuojelua koskeva ehdotus

Työryhmä ehdottaa, että jatkossa lähtökohtaisesti kaikki hallinnonalan uudet lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävät keskitettäisiin ensimmäisessä vaiheessa ehdotetulla tavalla perustettavaan valvontavirastoon. Työsuojeluvalvonnan mahdollinen sijoittuminen osaksi perustettavaa toimialan valvontavirastoa ehdotetaan tarkemmin selvitettäväksi ja tarkasteltavaksi. Ehdotuksessa todetaan, että työsuojeluvalvonnan kokonaisuuden arviointi edellyttää laajempaa selvitys- ja valmistelutyötä, jossa reunaehtona on selvitystyön ensimmäisessä vaiheessa tehdyn ehdotuksen eteneminen, laajemman valtion aluehallinnon kokonaisuuden selvittäminen sekä muun toimintaympäristön muutoksen huomioiminen. **Pro yhtyy käsitykseen, että työsuojeluvalvonnan jatkoselvittäminen tulee tapahtua osana laajempaa valtion aluehallinnon kokonaisuuden selvittämistä ja toimintaympäristön muutosten tarkastelua.** Valtiovarainministeriö on 27.8.2021 asettanut valtion aluehallinnon virastorakenteen ja tehtäväjaon selvityshankkeen (toimikausi 27.8.2021-31.3.2022), jonka osana sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan aluehallinnossa hoidettavia tehtäviä koskeva selvitystyö tulee tehdä. Asetettu selvityshanke ei tee ehdotuksia, vaan määrittelee vaihtoehtoisia rakenneperiaatteita sekä konkreettisia muutosvaihtoehtoja ja arvioi niiden vaikutuksia poliittisen päätöksenteon pohjaksi. Työssä tarkastellaan myös yhteydet aluehallinnon virastoja ohjaaviin keskusvirastoihin (Ruokavirasto, Turvallisuus ja kemikaalivirasto (Tukes), Väylävirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) ja Valvira) ja niiden tehtäviin. **Pro korostaa, ettei sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien osalta tule tehdä erillisratkaisuja, vaan käynnistynyt muutosvaihtoehtojen määrittely on tehtävä hallitusti niin, että sen yhteydessä kuvataan huolellisesti myös eri hallinnonalojen/toimialojen muutostrendit ja niistä aiheutuvat muospaineet virastorakenteeseen. Tässä työssä voidaan hyödyntää jo tehtyjä selvitystöitä.**

Näkemykset kuulemiskirjeessä esitettyihin kysymyksiin

1. Ovatko toisen vaiheen jatkokehittämisen suuntaviivaehdotukset mielestänne riittäviä ja tarkoituksenmukaisia suhteessa tiedossa oleviin kehittämistarpeisiin?

Työryhmän keskeinen ehdotus on toimialaviraston perustaminen ja kaikkien hallinnonalan uusien lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien keskittäminen perustettavaan virastoon. Ensimmäisen vaiheen ehdotuksia kiirehdiittiin sote-uudistuksen aiheuttamien kehittämistarpeiden vuoksi. Aikataulutavoitteena oli sote-uudistuksen voimaantulo, jossa aikataulussa pysymiseksi ei kuitenkaan poliittisia päätöksiä ole tehty. On selvää, että sote-uudistuksella on vaikutus STM:n hallinnonalan lupa- ja valvontatehtävien hoitoon. **Edellä olemme todenneet, että kaikki valtion aluehallinnon viranomaisiin vaikuttavat ratkaisut on tehtävä VM:n käynnistämän selvitystyön päätyttyä ja erillisratkaisuihin ei ole perusteita.** VM on antanut 6.6.2021 päätöksen hyvinvointialueiden uusien tehtävien ja niiden rahoituksen sekä maakuntaveron tarkastelusta (1.7.2021-31.12.2022). Tehtävien laajentamista koskevat linjaukset tehdään samalla aikataululla verotuksen kanssa. Väiliraportti nimenomaan hyvinvointialueiden uusiin tehtäviin liittyen on luvattu 31.12.2021 mennessä. Myös tämä projektityö on kokonaisuuden tarkastelussa mukana. **STM:n tekemää toimialakohtaista selvitystyötä voidaan tarpeen mukaan hyödyntää.**

Pro toteaa, että työsuojeluviranomaisten tehtävien hoitaminen on ratkaistava osana valtion aluehallinnon kokonaistarkastelua. Tämä on välttämätöntä myös siksi, että työsuojelun tehtäväkenttä on vuosien kuluessa laajentunut ja monimuotoistunut ja kytkennät työelämän muutoksen aiheuttamien erilaisten negatiivisten lieveilmiöiden

Lausunto

Julkinen sektori / Jokikallas

15.9.2021

kitkemisessä vahvat (esim. harmaan talouden torjunta, ihmiskaupan vastainen työ jne.) muihin toimialoihin.

2. Mikäli kehittämisen suuntaviivat eivät mielestänne ole tarkoituksenmukaisia, millainen jatkokehittäminen mielestänne parhaalla tavalla vastaisi todettuihin kehittämistarpeisiin?

Hallinnon siiloutumisella (putkihallinto) ei voida vastata monimutkaiseen ja usein yllättäen ilmaantuviin ongelmiin, jotka myös työsuojelun toimintakentässä ovat tyypillisiä.

Työryhmän väliraporttiluonnoksessa todetaan, että työsuojelun vastuualueiden ohjaussuhteet ovat selkeät ja yhteistyö ministeriöiden välillä toimii hyvin. Esille nostetut kehittämistarpeet tulosohjauksessa ja tiedon hyödyntämisessä ovat hyvin samankaltaisia kuin koko valtionhallinnossa. Alueelliseen toimivaltaan liittyvät kysymykset olisivat olleet ratkaistavissa myös nykyrakennetta kehittämällä (vrt. ELYssä tehdyt ratkaisut tiettyjen tehtävien hoitamisesta valtakunnallisesti tai yhtä virastoa laajemmilla toimialueilla).

Aluehallintovirastojen olemassaolon aikana on tullut osoitetuksi, että työsuojelun riippumattomuus ja itsenäisyys pystytään ILO-sopimuksen edellyttämällä tavalla lainsäädännöllä ja organisaatioon liittyvillä ratkaisulla varmistamaan myös monialaisessa ja moniohjauksessa olevassa virastokokonaisuudessa. Resurssien kohdentuminen nimenomaisesti työsuojelun tehtäviin on turvattu omalla toimintamomentilla valtion talousarviossa. Resurssien riittävyys on oma lukunsa ja siitä vastaa eduskunta.

Ammattiliitto Pron näkemys on, että tehtäväalueeltaan riittävän laajat ja henkilöstömäärältään riittävän suuret monialaiset, valtakunnalliset, paikkariippumattomasti ja monipaikkaisesti toimivat virastot ovat Suomen kaltaisessa alue- ja väestökehitykseltään eriytyneessä maassa toimivin ratkaisu. Niissä kyetään parhaiten sovittamaan yhteen asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeet sekä kilpailemaan osaavasta henkilöstöstä ja huolehtimaan henkilöstöstä muuttuvissa tilanteissa.

3. Mitä jatkokehittämisessä tulisi erityisesti ottaa huomioon?

Edellä olemme jo tuoneet kokonaisuuden tarkastelun tarpeen, joka on tärkeää myös työsuojelun tehtäväkentän vuoksi.

4. Mitä muuta haluatte tuoda esiin?

Valtionhallinnossa on viime aikoina yleistynyt ikävä tapa jättää henkilöstö selvityshankkeiden ulkopuolelle. Osallistumisen mahdollisuus on varattu vasta siinä vaiheessa, kun poliittiset päätökset on tehty ja siirrytään uudistusten toimeenpanovaiheeseen. STM:n selvitystyössä ei ole ollut henkilöstön edustusta, vaan se on korvattu kuulemisilla. Tämä ei ole valtion yhteistoimintalain (1233/2013) hengen mukaista. Valtionhallinnon ja hallinnonalojen yhteistoimintamenettely on aloitettava asian sellaisessa suunnittelu- ja valmisteluvaiheessa, jossa yhteistoiminnan tarkoituksena oleva vuorovaikutus sekä vaihtoehtoihin ja asiaan vaikuttaminen voi myös käytännössä toteutua. Menettelyn tarkoituksena on lisätä osapuolten tietoja sekä yhteneviä käsityksiä asiasta ja edistää yhteisymmärrykseen pääsyä. Pikainen käsittely esim. hallinnonalan yhteistoimintakokouksissa tai yksittäiset kuulemiset eivät korvaa työryhmätyöskentelyyn osallistumista.

Lausunto

Julkinen sektori / Jokikallas

15.9.2021

Työsuojeluasioihin liittyvä valmistelu on perinteisesti tapahtunut yhteistyössä työmarkkinakeskusjärjestöjen kanssa. Tällä kertaa STM on tyytynyt pari kertaa muussa yhteydessä lyhyesti informoimaan keskusjärjestöjä asiasta, joka ei ole riittävää, osallistavaa ja hyvää valmistelukulttuuria noudattava tapa valmistella työelämään olennaisella tavalla liittyvän tehtäväalueen kehittämistä.

Niko Simola
Johtaja

Sari Jokikallas
Sopimusälavastaava/asiantuntija

Liite Ammattiliitto Pron kirjallinen lausunto 16.2.2021 ensimmäiseen kuulemiseen